

κλέους, νομοθέτου, ἐγχροῦ τῆς τυραννίας, προστάτου τῶν καταδυναστευομένων, φύλακα τῆς ἑστίας, διανομέα τῆς δικαιοσύνης, παρηγορίαν τῶν δυστυχῶν, ἀλλὰ ἂμα ἐν αὐτῷ χαρετῶ δημιούργημα τῆς ἐλληνικῆς μεγαλοφυΐας, τὸ ιδανικὸν λαοῦ καλλιτεχνῶν, ἐλευθεροφόρων καὶ φιλελευθέρων. Τίς οὐ θεότις ήν αἰ 'Αθῆναι τοῦ Περικλέους δὲν κατέστησαν τύπον καλλονῆς καὶ μεγαλείου; Θαυμάζω τὸν εὐφυῖαν καὶ βαθὺν νοῦν ὃν η 'Ελλάς ἔνεβαλεν εἰς τοὺς μύθους αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τούτῳ διαβλέπω προνόμιον τῆς μεγαλοφυΐας, πῆτις καταλειπεῖ τύπον ἐπὶ παντός, ὅπερ ἔγγιζει. 'Αναβιβάσασα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν ιστορίαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ιρώων ἐφάνη γόνιμος εἰς σωτηρίους διδασκαλίας· τὰ συμβεούκότα, οἱ ἔρωτες, οἱ μάχαι τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, μετατραπεῖσαι εἰς τραγικάς προσωπικότητας, ἐγένοντο πιγὴν ἀνδρικῶν ἐμπνεύσεων καὶ γενναίων αἰσθημάτων. 'Αλλὰ τῇ δοφίᾳ τῶν παρελθόντων αἰώνων ὁφείλεται οὐ τιμή; Οὐχί· ὁφείλεται τῇ 'Ελλάδι, πῆτις μετέωκε τὴν ψυχὴν αὐτῆς εἰς τὰ φάσματα ταῦτα καὶ ἐνεψύσθεν αὐτοῖς τὸν ιδιαν αὐτῆς ζωὴν». Ο δὲ Jules Girard, ἀποθαυμάζων ἐπίσης τὸν ἐλληνικὸν μεγαλοφυΐαν ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν ἀρχαίων, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα ἐν 'Ελλάδι», καταστρέφει ώς εἰς παράγραφον αὐτοῦ, ἀναφωνῶν, ὡς νεώτερος οὗτος πολίτης· «Οποῖος τίτλος εὐγενείας τὸ νάζη τις ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ, οἴλα ήν η ἀρχαία ἐλληνική!».

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Η ΗΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ
ΑΙΑ ΤΗΣ ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ.*

Ο Πλάτων, οἱ μᾶλλον οἱ ιερεῖς τῆς Σάιδος, οἱ δώδαντες τὰς πληροφορίας ταύτας, καὶ λέγοντες ἐν μὲν τῷ Τιμαιῷ, ὅτι η νῆσος Ἀτλαντὶς ἄπασα πότο μείζων τῆς τὰ Διεύντις καὶ Ἀδίας, ἐνόσουν βεβαιώς τὸ ἀθροισμα τῶν μεγεθῶν τῆς Διεύντις, πῆτις πότο κεχωρισμένη τῆς Αἰθιοπίας (διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Σαχαρίας θαλάσσης), μετὰ τοῦ τῆς Ἀδίας, τῆς τότε γηνωστῆς, τῆς περιλαμβανούσης τὸν νῦν Μικρὸν Ἀσίαν μέχρι Περσίας. Ἐν τῷ Κροτίᾳ δὲ ὁ Πλάτων περιγράφει τὰ ἄλλα μέρη τῆς νῆσου ἀπάσης διὰ τοῦ κατωτέρῳ χωρίου:

« τὸ μὲν οὖν ἄστυ καὶ τὸ περὶ τὴν ἀρχαίαν οἰκησιν τχεὸν ὡς τότε ἐλέχθη, νῦν διεμνημόνευται· τῆς δ' ἄλλης χώρας ὡς η φύσις εἶχε καὶ τὸ τῆς διεκοσμήσεως εἶδος ἀπομνησούσαι πειρατέον. πρῶτον μὲν οὖν ὁ τόπος ἀπας ἐλέγετο σφόδρα τε τὸν ψηλὸς καὶ ἀπότομος ἐκ θαλάττης, τὸ δὲ περὶ τὴν πόλιν πᾶν πεδίον, ἐκείνην μὲν περιέχον, αὐτὸ δὲ ἐν κύκλῳ περιεχόμενον ὅρει μέχρι πρὸς τὴν θάλατταν καθημένοις, λεῖον καὶ ὅμαλες, πρόμηκες δέ παν, ἐπὶ μὲν θάτερα τρισχίλιων σταδίων, κατὰ δὲ μέσον ἀπὸ θαλάττης ἀνώ δισχίλιων. ὁ δὲ τόπος οὗτος δῆλος τῆς νήσου πρὸς νότον ἐτέτραπτο, ἀπὸ τῶν ἀρκτῶν κατάβορος· τὰ δὲ περὶ αὐτὸν

ὅρη τότε ὑμενὶ το πλῆθος καὶ μέγεθος καὶ κάλλος παρὰ πάντα τὰ νῦν ὄντα γεγονέναι, πολλὰς μὲν κύμας καὶ πλουσίας περισκών εν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ποταμούς δὲ καὶ λίμνας καὶ λιμῶνας τροφὴν τοῖς πᾶσιν δέδε οὖν τὸ πεδίον φύσει καὶ ὑπὸ βασιλέων πολλῶν ἐν πολλῷ χρόνῳ διεπεπόνητο· τετράγωνον μὲν αὐτὸ ὑπῆρχε τὰ πλεῖστα ὁρίζοντα καὶ πρόμηκες· ὅτι δὲ ἐνελείπει, κατεύθυντο τάφρου κύκλῳ περιορυχεῖσται, τὸ δὲ βάθος καὶ πλάτος τότε μῆκος αὐτῆς ἀπιστον μὲν τὸ λεχθέν, ὡς χειροποίητον ἔργον πλέθρου μὲν γάρ βάθος ὁρίσκυτο, τὸ δὲ πλάτος ἀπάντη σταδίου, περὶ δὲ πάν τὸ πεδίον ὥριζεται συνέβαινεν εἶναι τὸ μῆκος σταδίων μυρίων. τὰ δ' ἐκ τῶν ὥρῶν καταβαίνοντα ὑποδεχούμενη βεύματα καὶ περὶ τὸ πεδίον κυκλωθεῖσα, πρὸς τὴν πόλιν ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν ἀφικούμενη, ταύτη πρὸς θάλατταν μεθεῖτο ἐκρεῖν πλῆθος δέ, τῶν μὲν ἐν τῷ πεδίῳ χρονίμων πρὸς πόλεμον ἀνδρῶν ἐτέτακτο τὸν κλῆρον ἔκαστον τῶν δὲ ἐκ τῶν ὥρῶν καὶ τῆς ἄλλης χώρας ἀπέραντος μὲν ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐλέγετο, κατὰ δὲ τόπους καὶ κύμας εἰς τούτους τοὺς κλήρους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἀπαντες διενεμηντο τὰ μὲν οὖν πολεμιστήρια οὕτω διετέτακτο τῆς βασιλικῆς πόλεως, τῶν δὲ ἐνέκα ἄλλα ἄλλως, ἢ μακρὸς ἐν χρόνος εἴη λέγειν . . . ». (Πλατ. Κριτίας 117. ε. 42).

'Εκ τούτων καταφαίνεται φαεινότατα ὅτι, οὔτε ὁ γράψας ταῦτα Πλάτων, οὔτε οἱ μεταδόντες ταῦτα ιερεῖς, διὰ τῆς περιγραφῆς ταύτης ἐνόσουν ἄπασαν τὸν Ἀτλαντίδα, ἀλλὰ μόνον τὸ περὶ τὴν ὄμώνυμον πρωτεύουσαν ταύτης πεδίον, τὸ ἔχον τὰς ὅνω δοθείσας διαστάσεις. Ταῦτα δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ πραγματευθέντες τὸ ζήτημα τοῦτο μεταγενέστεροι δὲν ἐνόρδαν καλῶς τὴν ἐξήγησιν τοῦ πλατωνικοῦ κειμένου;

Ότι δὲ η γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἀτλαντίδος πότο ἐκεῖ ἐνθα νῦν η Σαργάσσα θάλασσα τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν εἰρημένων χωρίων τῶν Όμηρου, Ήσιόδου, Πλάτωνος καὶ Ἀπολλοδώρου.

Διότι οὗτοι οὕτοι οὐποδεικνύουσιν, ό μὲν Ομηρος λέγων:

« τῆς δὲ πανημερίης τέταθ' ιστία ποντοπορούσης». (Ομήρ. Οδεσ. Λ. 11).

Ο δὲ Πλάτων:

« εἴ της ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότε ἐγίγνετο πόρευμένοις, ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν κατακυτικὴν πᾶσιν ἥπειρον ». (Πλατ. Τιμ. 24. ε. 10).

ὅτι η μεγάλη αὕτη νῆσος καὶ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον πειριόδος, ἔκειτο τόσῳ πλησίον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν Ἀντιλλῶν, ώστε διὰ τῆς πρωτης μὲν ὁ Οδυσσεὺς ἐντὸς ήμέρας διεπέρασε τὸν πόρον τοῦ Ωκεανοῦ, εἰς δὲ τὰς Ἀντίλλας πότον εὔκολος η διάβασις ἐκ τῆς Ἀτλαντίδος.

Άλλα τὸ σχῆμα τῆς υπαρχούσης πότο, σχετικῶς ἀβαθεστέρας, βρυώδους καὶ πληρούς φυκῶν Σαργάσσης θαλάσσης τῆς προσεγγιζόντης ἀμφοτέρας τὰς ἀντικειμένας ἀκτὰς τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ τῶν Ἀντιλλῶν, σχηματισθείσης δὲ ἐκ τῆς καταδύσεως τῆς Ἀτλαντίδος, πῆτις:

*) Ιδε ἀριθ. 33, σελ. 646—648.

“ κατὰ τῆς θαλάσσης δύσα ήρανίσθη· διὸ καὶ νῦν ἅπορον καὶ ἀδιερεύνητον γέγονε τούκε πλέχος, πηλοῦ κάρτα βραχέος ἐμπεδὼν ὄντος, διὸ η νῆσος ἴζωμένη παρέσχετο ».

(Πλατ. Τιμ. ΗΙ. 10. Ε)

δὲν ὑποδεικνύει οὐδὲν τοῦτο :

Ἐκτὸς τούτων λαμβάνοντες ὑπ’ ὅλει τὰ κατωτέρῳ χωρία τὰ ἐν τῷ Κοριτία πραγματεύμενα περὶ τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Ἀτλαντίδος :

“ ταύτην δὲ κύκλῳ καὶ τοὺς τροχούς καὶ τὴν γέφυραν πλεύειαν τὸ πλάτος οὖσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν λιθίνῳ περιεβάλλοντο τείχει, πύργους καὶ πύλας ἐπὶ τῶν γεφυρῶν κατὰ τὰς τῆς θαλάττης διαβάσεις ἐκκατούχος ἐπιστήταντες, τὸν δὲ λίθον ἔτεμνον ὑπὸ τῆς νῆσου κύκλῳ τῆς ἐν μέσῳ καὶ ὑπὸ τῶν τροχῶν ἔξωθεν καὶ ἐντός, τὸν μὲν λευκὸν τὸν δὲ μελανίχ, τὸν δὲ ἐρυθρὸν ὄντα· τέμνοντες δὲ ἄμμον ἀπειργάζοντο νεωσόσικους κοίλους διπλούς ἐντὸς, κατηρεφεῖς αὐτῇ τῇ πέτρᾳ, καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ μὲν ἀπλᾶ· τὰ δὲ μιγνύντες τοὺς λίθους ποικίλα ψευδών πικίδιας χάριν, ἡδονὴν αὐτοῖς ἔμμυρτον ἀπονέμοντες. τοῦ δὲ Ποσειδῶνος αὐτοῦ νεώς ἦν σταδίου μὲν μῆκος, εὗρος δὲ τρισὶ πλέθροις, μῆκος δὲ ἐπὶ τούτοις σύμμετρον ἰδεῖν, εἴδος δὲ τι βραχίονιν ἔχοντος, πάντα δὲ ἔξωθεν περιγέλειψαν τὸν νεών ἀργύρῳ πλὴν τῶν ἀκρωτηρίων, τὰ δὲ ἀκρωτήρια χρυσῷ· τὰ δὲ ἐντὸς τὴν μὲν ὄφοφὴν ἐλεφαντίνην ἰδεῖν πᾶσαν γυμνοῦ καὶ ἀργύρῳ καὶ ὀφειγάλκῳ πεποικιλμένην, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῶν τοιχῶν τε καὶ κιόνων καὶ ἐδάφους ὀφειγάλκῳ περιέλαβον· χρυσῷ δὲ ἀγάλματα ἐνέστησαν. περὶ δὲ τὸν νεών ἔξωθεν εἰκόνες ἀπάντων ἔστασαν ἐκ χρυσοῦ, τῶν γυναικῶν καὶ αὐτῶν ὅσιοι τῶν δέκα ἐγγόνεσσαν βασιλέων, καὶ πολλὰ ἔτερα ἀναθήματα μεγάλα τῶν τε βασιλέων καὶ ἰδιωτῶν ἐξ αὐτῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν ἔξωθεν ὅσων ἐπιτρέχον. Βωμός τε δὴ ἔνυπόμενος ἦν τὸ μέγεθος καὶ τὸ τῆς ἐργασίας, ταύτη τῇ κατασκευῇ, καὶ τὰ βασιλεῖα κατὰ τὸ αὐτὰ πρέποντα μὲν τῷ τῇς ἀργῆς μερέθει, πρέποντα δὲ τῷ περὶ τὰ ιερὰ κόσμῳ διαβάντι δὲ τοὺς λιμένας ἔξω τρεῖς ὄντας ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς θαλάττης ἥπιν ἐν κύκλῳ τείχος, πεντήκοντα σταδίους τοῦ μεγίστου τροχοῦ τε καὶ λιμένος ἀπέγον πανταχοῦ, καὶ συνέκλιεν εἰς ταῦτὸν πρὸς τὸ τῆς διώρυχος στόμα τὸ πρὸς θαλάττης ἦ δὲ ἐν ἀλλήλοις ἀργῆ καὶ κοινωνίᾳ κατὰ ἐπιστολὰς ἦν τὰς τοῦ Ποσειδῶνος, ὡς δὲ νόμος αὐτοῖς παρέδωκε καὶ γράμματα ὑπὸ τῶν πρώτων ἐν στήλῃ γεγραμμένα ὀφειγάλκινη, ἢ κατὰ μέσην τὴν νῆσον ἔκειτο ἐν ιερῷ Ποσειδῶνος ”.

(Πλατ. Κριτίας 116. α. 14).

Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Αἰλιανοῦ χωρίον :

Μυθοποιοῦσι δὲ οἱ τὸν ὥκεσκν τε περιοικοῦντες, τοὺς πάλαι τῆς Ἀτλαντίδος βασιλέας, τοὺς ἐν τῇ Ποσειδῶνος σπορῆς, φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τῶν κριῶν τῶν ἀρρένων τκινίας, γνώρισμα τῆς ἀργῆς τοῦτο· καὶ τὰς ἐκείνων γκυτεῖς τὰς βασιλέως τοὺς πλοκάμους τῶν ἐτέρων καὶ ἐκείνας φορεῖν τῇς ἀργῆς ἔλεγγον.

(Αἰλιαν. περὶ ζώων. ΙΕ. ΗΙ. 25).

Παρατηροῦμεν ὅτι, ἡ μὲν περιγραφὴ περὶ τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Ἀτλαντίδος συμφωνεῖ πλειότερον μετὰ τῶν Μεξικανικῶν μνημείων ἢ μετὰ τῶν πα-

λαιοῦ κόσμου, τοῦτο δὲ ἡδύνατο νὰ πράξῃ ὁ Πλάτων, ἀνὴν περιγραφὴν αὐτοῦ περὶ τῆς Ἀτλαντίδος πᾶντας.

Ἡ δὲ περιγραφὴ τοῦ Αἰλιανοῦ συγκρινομένη μετὰ τινῶν Μεξικανικῶν εἰδώλων δεικνύει ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς (τοῖς εἰδώλοις) δεικνύεται τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅπερ παρέλαβον, ως φαίνεται, οἱ Μεξικανοὶ παρὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν Ἀτλαντίδος.

Ἡδη ἀποπερατῶν τὴν παροῦσαν πραγματείαν, νομίζω, ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω διλίγων ἐκτεθέντων ἀγούντως ἐπεζήγησα καὶ διέγραψα τὰ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ιστοριθέντα περὶ τῆς υπάρξεως τῆς νήσου Ἀτλαντίδος.

Διὰ τῆς υπάρξεως δὲ τῆς νήσου ταύτης, καθίσταται φανερὸν καὶ τὸ περὶ τῆς συγκοινωνίας διὰ τῆς νήσου ταύτης, τῶν Ἰσημερινῶν μερῶν τῶν δύο κόσμων, ζήτημα, συγκοινωνίας διακοπείσθης καὶ ἔνεκα τῆς καταδύσεως τῆς νήσου ταύτης καὶ ἔνεκα τῆς ἀποξηράνσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Σαχαριαίας θαλάσσης, δι’ ἣν δυνεικούντων οἱ ἐντὸς αὐτῆς κάτοικοι μετὰ τοῦ Ωκεανοῦ καὶ τῶν πέραν αὐτοῦ χωρῶν διὰ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, καταστροφῶν γηίνων ἐπελθουσῶν κατὰ τὸν διγματισμὸν τῶν παγάνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν καιρῷ τῆς πτώσεως τῆς γῆς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Συγκεφαλαιοῦντες τ’ ἀνωτέρῳ ἐκτεθέντα ἅπαντα, παρατηροῦμεν καὶ συμπεραίνομεν ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἐν τῷ νέφῳ κόσμῳ ἀνακαλυψθείσης τέχνης: ὅτι·

Δύο ἐποχαὶ κύριαι τῆς τέχνης ταύτης ἡπτῆραν,

Ἡ παναρχαὶοτάτη καὶ ἡ ἀρχαῖα.

Ἐκ τῶν δύο τούτων, ἡ μὲν πρώτη ἔχει καταπληκτικὴν δύοιστην μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς, Φρυγικῆς καὶ ιδίως τῆς Ελληνικῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης, ἡ δὲ δευτέρα μετὰ τῶν ἀνατολικωτέρων ἀσιατικῶν ἐθνῶν, Σινῶν καὶ Ιαπώνων.

Ἐκ τῆς δύοιστης δὲ τούτων ἐσχηματίσαμεν τὴν ιδέαν,

Ὄτι ἡ ποτὲ συγκοινωνία τῶν λαῶν τῶν δύο κόσμων,

Ὄτι ἡ συγκοινωνία αὕτη ἐξετελεῖτο κατὰ τὴν παναρχαὶοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε ἡ γῆ διετρέχει ἐτέροιν τροχιὰν μείζονα τῆς νῦν, διὰ τῆς Ἀτλαντίδος καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Σαχαριαίας θαλάσσης, ἥτις κατὰ τὴν πτῶσιν τῆς γῆς ἀπεξηράνθη ἀφίσασα ἐν τῷ μέρῳ τῶν Τοιτωνίδα λίμυνη καὶ ταύτην κατόπιν ἀποξηράνθεισαν,

Ὄτι κατὰ τὴν ἀρχαῖαν ἐποχὴν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν καὶ τὸν διγματισμὸν τῶν παγάνων, ἐξετελεῖτο διὰ τοῦ Βεριγγίου πορθμοῦ, — καὶ

Ὄτι ἡ συγκοινωνία αὕτη διεκόπη κατὰ τὴν πρώτην μὲν ἐποχὴν διὰ τῆς καταδύσεως τῆς Ἀτλαντίδος, καὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς Σαχάρας, κατὰ τὴν δευτέρην δὲ ἐποχὴν, πιθανὸν ἵσως ἔνεκα τῆς δυσικόλου μεταβάσεως τῶν φορείων λαῶν, ἐκ τῶν μερῶν τοῦ Βεριγγίου πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τοῦ Μεξικοῦ συνεπείᾳ τῶν παγάνων, ἡ ἀλλων γαιολογικῶν αἰτιῶν.

Τὰς τολμηρὰς ταύτας κρίσεις καὶ ὑποθέσεις μου, (αἵτινες ἀν καὶ βασίζονται ἐπὶ τε φυσικῶν καὶ μηχανικῶν νόμων, πρός δε καὶ ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων Ελλήνων συγγραφέων), εἶμαι βέβαιος ὅτι

πολλοί δέν θά λάδωσιν ύπ' ὅψιν, τολμῶ ὅπως
δημοσιεύσω πεποιθώς εἰς τὸ ΜΕΛΛΟΝ, κα-
θότι, ἡ ἐπιστήμη τῆς ἔξερευνητικῆς καὶ συγκρι-
τικῆς ἀρχαιολογίας, ὡς βαίνει κωδοῦσα γιγαντιαίοις
ἄλιγασι πρός τὴν ἑξέτασιν τῶν ξητημάτων τούτων,
θὰ ἀποδεῖξῃ ποτὲ τὴν ἀληθειαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἦδη
λεχθέντων.

ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΜΠΑΝΑΚΗΣ,
(ἀρχιτέκτων)

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Άναικεφαλαίωδις τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Β. Α. Μυστακίδου
περὶ τῆς ζενοφοντείου Κερασούντος εἰρημένων.

Ἐφρόνου, κύριε ἀρχισυντάκτα, ὅτι ὁ Ἑλλόγψος
κ. Β. Α. Μυστακίδης, ὃς ἐπιστήμων συζητῶν μεθ'
ἡμῶν περὶ τῆς διαφιλονεικηθείστης θέσεως τῆς ζενο-
φωντείου Κερασούντος, οὐδέποτε, ἀποτόμως ἀλλάζο-
σων θέμα συζητήσεως, ἥθελε στραφῆ εἰς γραμματι-
κούς καὶ λογογραφικούς ἐλέγχους. Ἡπατήθην, διότι
ἐγκατέλιπε τὸ τοπογραφικὸν ζήτημα ἔμαινον πλέον
τῆς τύχης, καὶ μετέβη ἀθρόχοις ποσὶν εἰς τὸν
ἔλεγχον τῶν λέξεων: Μιθριδάτης οὐχὶ ὁ πέμπτος
ἀ.λ.λ.ό ἔκτος ἐστὶν ὁ μέγας, τό: χιλιΑμετρα ἔδει νὰ
γραφῇ: χιλιΟμετρα, η Νικόπολις ἔκτισθη οὐχὶ τῷ
68, ἀ.λ.λ. 66 πρ. Χρ., ὅτι παρέθεσα ἀντάρχοντος
παραπομπάς, καὶ ὅτι τέλος ἔθεωρησα πάρτας τοὺς
γάλλους, ἄγγλους καὶ γερμανοὺς μεγαλωτόν μον-
γεωγράφους ὡς σφα.λ.λομέρους.

'Αλλ' ἔδει ἐν πρώτοις, Ἐλλόγψει συντάκτα, ὁ
κ. Β. Α. Μυστακίδης νὰ συνομολογήσῃ ἡμῖν ἀπροκα-
λύπτως ὅτι ἡ νῦν Κερασοῦντος ἔστιν ἦν ἐπισκέψατο ὁ
Ξενοφῶν, ὅπερ τελευταίως ἀποσιωπῶν ἀκουσίων ὅμο-
λογεῖ. Δέν δύναται δέ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι αὐτὸ τοῦτο
ἐπρόκειτο ν' ἀποδεῖξωμεν, οὐχὶ δέ νὰ φιλογήσωμεν,
ἄν ἡ λέξις χιλιαμέτρα ἔστιν ἀδόκιμος ἡ μή. Ἐν
τοικύτῃ δέ περιπτώσει παύομεν τὴν συζήτησιν, ὡς
μή ὑφισταμένων ἐνταῦθα καὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν παπ-
πάδων τῆς Κερασούντος Δημητριαδέων· γερικῶν
διαλόγων, μήτε Κόντων, μήτε Βερναρδάκων καὶ τῶν
διακεκριμένων ὄπαδῶν αὐτῶν.

Θεωρῶν δέ ὡς λελυμένον ἥδη τὸ ίκανῶς ἀπασχο-
λησαν ἡμᾶς τοπογραφικὸν ζήτημα τῆς Κερασούν-
τος προβούντων εἰς ἀπάντησιν καὶ τῶν γραμματικῶν
ἐλέγχων.

Ἐν τῷ «Μία ἡ Κερασοῦς κτλ.» διεκτριβῇ ἡμῶν
(σελ. 367 τόμ. φυλλ. 19 τῆς Εθδομαδ. Ἐπιθεω-
ρήσεως) ἔχομεν γράψει «κατὰ τοῦ Μεγάλου Μιθρι-
δάτου τοῦ Φ.» οὐχὶ δέ ὡς ὑπολαμβάνει ὁ Ἑλλόγψος
κ. Β. Α. Μυστακίδης καὶ ὡς ἐν τυπογραφικοῦ προ-
ρόμυκτος ἐτύπωθη: «Μιθριδάτου τοῦ Φ.». Τίψατε,
παρακαλῶ, Ἐλλόγψε κ. Β. Α. Μυστακίδη, τὸ βλέμμα
ἡμῶν ἐπὶ τοῦ χειρογράφου ἡμῶν, ἐνν̄ ὑπέρχῃ, καὶ

θέλετε ἴδει (ἴσως μετ' ἀπορίας) ὅτι ἐγράψαμεν οὐχὶ
Ε', οὕτων τὸ κάτωθεν ὄριζόντιον σκέλος ἐξ ἀκλε-
ψίας παρημελήθη· ἀλλ' ἐγράψαμεν δίγαμμα Φ' ἀντὶ
ς'. ὅπερ καὶ ὄρθότατον.

Περὶ τῆς λέξεως δὲ «ΧιλιΑμετρα» ἀντὶ ἑτέρας
ἀπαντήσεως παραπέμπω τὸν κ. Μυστακίδην εἰς τὴν
Γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τοῦ κ. Π. Ρ.
Πετρακίδου ἐπίσης (σελ. 323 Β. Κλ. πρ. συνθετ.
§ 531 α').

Περὶ τῆς χρονολογίας δὲ τῆς κτίσεως τῆς Νικοπό-
λεως λέγομεν, ὅτι κατὰ τὸν πολὺν κ. Καρολίδην, τα-
κτικὸν ἥδη καθηγητὴν τῆς ιστορίας, ἔκτισθη οὐχὶ τῷ
66 ἢ 68 ἀλλὰ τῷ 67ῷ ἔτει πρ. Χρ. (Καππαδοκικὴ
σελ. 299). ἐνταῦθα οὐδὲν ἡμῖν ἐναπολείπεται ἢ νὰ
παρῳδήσωμεν τὸ «ῳδύνεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν». Δέν
μνημονεύει ὄνομαστι καὶ αὐτῇ λέξει ποίων ἀνυπάρ-
κτων παραπομπῶν χρῆσιν ἐποιησάμεθα· ἀγνοῦμεν
ἐνταῦθι τὶς ἢ παντήσωμεν, καθότι ἀμφιθέλλομεν
ἄν ἡ παρατήρησις αὐτὴ ἀνήκει τῷ Ἐλλογίμῳ κ. Β. Α. Μυστακίδῃ. Διὰ δὲ τοὺς μεγαλωνύμους γεω-
γράφους γάλλους, ἄγγλους καὶ γερμανούς δὲν ἀπε-
πειράθημεν νὰ εἴπωμεν διὰ τοὺς σφάλλοντας, διόπερ καὶ
ἄν ἐλέγομεν νομίζομεν διὰ δέν ἀμαρτάνομεν θανατί-
μως· καθότι ἡμεῖς ἐνταῦθα εἴμεθα ἀρμοδιώτεροι δλῶν
αὐτῶν νὰ γνωρίζωμεν αὐτὴν ταύτην τακτοικίαν ἡ
μῶν· ἀλλ' ἐγράψαμεν ποίους τῶν ἀρχαίων γρεωγρά-
φων ἔχουσιν ὑπ' ὅψει, ἀφ' οὗ ἐστι πασιδήλον διὰ δέν
ἐπεσκέψθησαν τὴν Κερασούντα ἡμῶν καὶ δέν ἐγρά-
ψαν ἐξ ἴδιας βλέψεως.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ
Ἐλλογίμου κ. Β. Α. Μυστακίδου, ἣν δημοσιεύει κχ-
ροιν ἡμῶν. Δέν δυνάμεθα δέ νὰ ἐκ τῆς ἐκρύθμου θέ-
σεως καὶ καταστάσεως ἡμῶν νὰ παρακολουθήσωμεν
τὴν συζήτησιν ταύτην, ὡς καὶ ὁ ἴδιος γράφει, ἡ-
τις εἰς ἀδιέξοδον ἀγῶνα προάγει καὶ ἐπέρων πηγῶν,
δισευρέτων ἐνταῦθι, χρῆσει καὶ μελέτης μὴ ἐπιτρε-
πομένης ὑπὸ τοῦ ἀξιώματος, οὐπερ μολις ἐτύχομεν.

Ἐν Κερασούντι, τῇ 13ῃ Μαΐου 1893.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΗΛ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ
οἰκονόμος.

1) Ἐκτὸς τῶν 24 γραμμάτων ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα εἶχεν
ἀρχῆθεν καὶ τὰ ἔξις 5· α') τὸ ἐκ τῆς προφορῆς ἢ ἐκ τοῦ σχή-
ματος διπλοῦ κεφαλαίου Γ ἀποκαλούμενον Βεῦ ἢ Δίγαμμα Φ.
Τὸ γράμμα τοῦτο ἐν γρῆσι ὃν ἀρχῆθεν εἰς ἀπάστας τὰς Ἑλλη-
νικὰς διαλέκτους καὶ τὰ Ομηρικὰ ποίηματα ὡς ἀπαρέσκον εἰς τε
τὸ οὖς καὶ τὸ στόμα τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐτράπη εἰς ἄλλα γράμμα-
τα τὸν τοῦς Ἑλληνικοῖς διαλέκτοις, ἢ καὶ ὅλως ἔξελπεν εἰς
τινάς, μὲν πρωτίστατα, εἰς τινάς δὲ βραδύτερον. Τοῦτο δὲ τὴν
ταχιγραφία μεταμορφώθεν εἰς Σ διετρήθη ὡς ἀριθμητικὸν ση-
μεῖον ἐν τῇ ἀλφαράγκω πρὸς δήλωσιν τοῦ 6. (Γραμματικὴ τῆς
Ἑλλην. γλώσσης Π. Γ. Πετρακίδου 1879 σελ. 2. Φθογγολο-
γίας Κεφ. Α'. § 5 σημ. α').